

Høringsuttalelse til de lovendringsforslagene i NOU 2003:14 som handler om konsekvensutredninger.

Konsekvensutredninger i planleggingen

Hovedsynspunkter

Et viktig formål med reformen som er foreslått i dette lovutkastet er å sørge for at arbeidet med konsekvensutredningen og planarbeidet for øvrig blir godt integrert. Alle formuleringer som måtte gi leseren et inntrykk at det finnes andre muligheter prosessmessig eller dokumentmessig, bør man derfor være forsiktige med. Begrepet 'konsekvensutredningen' representerer i seg selv et faremoment i forhold til dette, men kan neppe unngås. Man bør derfor gi begrepet det begrensede innholdet at det bare omhandler det å utrede konsekvensene av planen, altså selve handlingen, ikke noe dokument. Det som derimot kan unngås er en bruk av dette begrepet som indikerer at konsekvensutredningen representerer noe separat. Dette blir tilfelle når man i § 1-9 pålegger at den skal følge planforslaget på høring og offentlig ettersyn. Det bør tidlig presiseres i lovteksten at konsekvensutredningen er en del av planen. Dette blir mulig hvis man legger til grunn et planbegrep i retning av: de dokumenter som utarbeides og vedtas samlet i overensstemmelse med plikten eller retten til å planlegge i loven. Enhver plikt som knytter seg til planen vil dermed også knytte seg til konsekvensutredningen. Det blir dermed unødvendig å presisere en plikt til samordning som vil følge av at loven etablerer en grunnleggende forståelse av forholdet mellom arbeidet med konsekvensutredningen og planarbeidet for øvrig.

§ 1-8 innfører et nytt begrep i plan- og bygningsloven, nemlig "planbeskrivelse". Det bør klargjøres hva dette betyr, og hvilken rolle begrepet har. Det er i utgangspunktet vår forståelse av planbegrepet i plan- og bygningsloven at det vil inkludere også det som trolig omfattes av 'planbeskrivelsen'. En plikt som knytter seg til en "planbeskrivelse" kan derfor i stedet godt knyttes til planen som sådan, uten at noe går tapt. Det nye begrepet 'planbeskrivelse' blir derfor unødvendig, og bør tas ut, også fordi det kan bidra til å skape forvirring.

Begrepet "planbeskrivelse" finner vi brukt sporadisk i andre deler av lovutkastet enn de som handler om KU¹, nemlig i § 13-1 andre ledd og § 10-4 første ledd. I det siste tilfellet kommer uttrykket i varianten "planen med planbeskrivelse". Dette siste uttrykket bidrar imidlertid til å skape uklarhet om hva som er hva. Hva er planen og hva er dens beskrivelse? Uttrykket 'planen med planbeskrivelse' i § 10-4² bidrar i liten grad til økt forståelse, ved å introdusere en distinksjon mellom 'planen' og 'planbeskrivelsen'.

Ved en gjennomgang av lovforslaget kan det se ut som begrepet 'planbeskrivelse' ikke trenges andre steder i PBL. Hvorfor trenges det da knyttet til KU-delene av loven? Det kan derfor se ut som at hele bruken av uttrykket 'planbeskrivelse' kan vurderes på nytt, og vi kan heller ikke se at KU som sådan medfører noen behov for å endre begrepsbruken i PBL når det gjelder omtalen av det dokumentet (eller deler av det dokumentet) planen representerer.

---

¹ Begrepet 'beskrivelse' brukes hyppigere, men da ikke som en referanse til et bestemt dokument eller deler av et slikt, men knyttet til bestemte krav til hva planen skal inneholde.

² Vi er klar over at det ikke spørres om kommentarer til § 10-4 i brevet av 7. juli 2003. Men, siden uttrykket 'planbeskrivelse' er en så viktig del av KU-delen av lovforslaget, finner vi det relevant å peke på hvordan uttrykket brukes andre steder i loven.

§ 1-8

NIBR ser positivt på at det introduseres en plikt for alle planer etter PBL slik det fremgår av §1-8, første ledd, til å beskrive planens formål, hovedinnhold og følger, samt forholdet til andre planer som gjelder for området.

Formuleringen i § 1-8 første ledd: "...forhold til andre planer..." bør endres til "...forholdet..." (altså; bestemt form). Det bør her også presiseres hvilke planer det handler om. 'Plan'-begrepet er i utgangspunktet svært upresist, så i de sammenhengene det finnes en intensjon hos lovgiver hva det skal bety, bør denne fremgå. I denne sammenheng bør begrepet, etter vår oppfatning, bety 'plan etter denne lov', eller 'plan som kreves i lov eller forskrift', avhengig av hvor omfattendeplikten skal være.

Formuleringen i § 1-8 første ledd: "...etter loven..." bør trolig endres til "denne loven" eller "loven her", slik praksis er i dagens PBL-bestemmelser, jf f.eks. §§ 2 og 3.

I § 1-8 andre ledd bør trolig uttrykket "utredninger" endres til "konsekvensutredninger". Hvis det er fokus på det siste som er hensikten, noe vi antar, synes vi det er uheldig at det brukes et uttrykk som ikke sier noe om hva slags utredning som skal gjennomføres.

Vi tolker § 1-8 andre ledd slik at det skal utarbeides planprogram for alle fylkesplaner, fylkesdelplaner, kommuneplaner og områdeplaner. Mens det bare skal utarbeides planprogram for detaljplaner som kan ha vesentlige virkninger. Denne tolkningen er imidlertid ikke den eneste mulige, og vi vil derfor henstille om at det velges formuleringer som skaper klarhet i dette. Samme tolkningsproblem oppstår i § 1-9 første ledd, første punktum.

§ 1-9

Kanskje man bør bruke uttrykket 'kan ha vesentlige virkninger' også i overskriften til § 1-9.

Uttrykket "særskilt" i § 1-9 første ledd representerer, slik vi kan skjønne, åpningen mot de spesielle bestemmelsene om KU som vil følge i forskrifts form. Vi synes dette begrepet på en god måte markerer at KU vil representere eget krav til behandling av konsekvenser.

Vi finner det derimot vanskeligere å forstå hvorfor uttrykket "redegjørelse" brukes i § 1-9 første ledd. Så lenge uttrykket "konsekvensutredning" skal brukes i loven, er det nærliggende at det uttrykket brukes hele tiden, eventuelt i sin kortversjon "utredning/utredes". Slik ordlyden er nå vil det være uklart knyttet til hva en "redegjørelse" er sett i forhold til en utredning, med mindre det klargjøres at "konsekvensutredning" bare er navnet på de særskilte redegjørelsene som skal finne sted for planer med vesentlige virkninger, og at uttrykket "utredning" ikke har noen selvstendig betydning. Dette virker imidlertid som en tungvint omveg, når uttrykket "(konsekvens)-utredning" allikevel er i bruk.

Om formuleringen "konsekvensutredning skal utarbeides på grunnlag av planprogrammet" i § 1-9 første ledd kan man spørre: trenger dette å være en plikt, og hvilke konsekvenser har innføringen av en slik plikt? En nærliggende tolkning og dermed alvorlig konsekvens av en slik plikt er vel at arbeidet med konsekvensutredningen ikke skal påvirkes av andre forhold og problemstillinger enn de som er omtalt og nedfelt i planprogrammet. Etter vår oppfatning bør det ikke være slik. Arbeidet med konsekvensutredningen bør under hele forløpet av planprosessen, frem til politisk behandling, kunne styres av endringer i planinnholdet og av

endrede kunnskaper om konsekvensene av planen. Hvis det er en motivasjon for denne plikten at planmyndigheten skal være oppmerksom på planprogrammet i arbeidet med konsekvensutredningen, så vurderer vi det slik at konsekvensene av en slik plikt er så alvorlige at de ikke er verdt nytten av denne "påminnelsen". Man bør presisere, i alle fall i rundskriv, at planprogrammet ikke nødvendigvis skal være det eneste grunnlaget for konsekvensutredningen.

I § 1-9 første ledd sies det også at "konsekvensutredningen skal ... følge planforslaget når dette sendes på høring". Hvis man kan slå fast at konsekvensutredningen skal være en integrert del av planen, så vil en slik regel være unødvendig. Etter vår oppfatning bør den være en slik integrert del, og ikke et eget dokument som også vil representere en egen fremstilling av viktige sider ved planen, slik KU ofte fungerer i dag. Hvis man krever at konsekvensutredningen skal være en integrert del av planen, er bestemmelsen sitert innledningsvis i dette avsnittet unødvendig.

I § 1-9 andre ledd står det at det "i begrunnelsen skal fremgå hvordan virkningene av tiltaket eller planen med innkomne uttalelser har vært vurdert". Det slår oss at plikten til begrunnelse er mer omfattende i forhold til innkomne uttalelser enn i forhold til virkninger av planen. Det er nærliggende å tolke bestemmelsen slik at uttalelser som måtte si noe om andre forhold enn virkninger også skal adresseres i begrunnelsen. Vi finner det mest nærliggende å utvide kravet til begrunnelse til også å gjelde andre forhold enn virkningen, uavhengig av hvor disse måtte fremkomme, selvfølgelig under den forutsetning at de er viktige. Følgende formulering kan derfor tenkes: "i begrunnelsen for vedtaket skal det fremgå hvordan sentrale vurderinger og avveininger er gjort, blant annet de som er tatt opp i konsekvensutredningen og i innkomne uttalelser". Vårt hovedpoeng er altså: man bør ikke begrense hvor slike begrunnelser kan, bør eller må hentes fra.

Et krav om å utarbeide en begrunnelse (§ 1-9 andre ledd) for planvedtaket er noe nytt i plan- og bygningsloven. Det er viktig med klarhet i forhold til hva en begrunnelse skal forholde seg til, og det er viktig å tidlig produsere god veiledning og gode eksempler på hvordan slike begrunnelser kan og bør se ut.

I § 1-9 andre ledd står det også at "det skal også fremgå hvilke krav om oppfølgende undersøkelser og vilkår som er knyttet...". Det er nærliggende å lese formuleringen slik at dersom det er krav om oppfølgende undersøkelser og vilkår i saken, så skal disse kravene fremgå av begrunnelsen. Det er *ikke* nærliggende å lese formuleringen slik at den innebærer en plikt til å pålegge oppfølgende undersøkelser eller vilkår. Det er heller ikke nærliggende å tolke den slik at den er en hjemmel for plan- eller konsesjonsmyndigheten til å pålegge noe slikt. Sett i dette lyset virker det litt rart, i alle fall innenfor en minimalistisk tilnærming, at det skal være en egen plikt til å inkludere oppfølgende undersøkelser og vilkår i begrunnelsen, dersom de finnes. Etter vår oppfatning bør det i det minste utformes en egen hjemmel til å kreve oppfølgende undersøkelser³, kanskje også en plikt til dette. Når det derimot gjelder "vilkår", kan det holde at man her bare krever at de skal redegjøres for dersom de finnes. Adgangen til å kreve vilkår følger, etter vår oppfatning, av adgangen til å behandle planen med politisk skjønn, og vil trolig som oftest være en hjemmel i konsesjonslovgivningen. Vi foreslår at følgende formulering brukes i stedet: "Det skal også angis et opplegg for å overvåke de vesentlige miljøvirkningene".

³ Den norske oversettelsen av EØS-direktivet om miljøvurderinger av planer og programmer bruker ordlyden "overvåkning". "Oppfølgende undersøkelser" må derfor kunne tolkes slik at det også omfatter "overvåkning", for at implementeringen av direktivet skal være god.

I fjerde leddet pålegges forslagsstiller å bære kostnadene knyttet til konsekvensutredningen. Vi synes denne bestemmelsen representerer en rar avgrensning av forslagsstillers mulige forpliktelser til å dekke kostnader. Kan det ikke være opp til planmyndigheten å bestemme alle forhold rundt kostnadsdeling og ansvaret for utarbeidelsen av konsekvensutredningen og planen for øvrig? Poenget må være at forslagsstiller dekker de kostnadene knyttet til planarbeidet som planmyndigheten ønsker at forslagsstiller skal dekke. Hvis man i det hele tatt trenger en slik bestemmelse, hvis adgangen til å pålegge forslagsstiller kostnader ikke følger av planmyndighetens generelle kompetanse, bør fokuset utvides slik.

Konsekvensutredninger utenfor plan- og bygningsloven

Hovedsynspunkt

KU-plikten for "tiltak" etter kapittel 17 bør erstattes med en planleggingsplikt for de samme tiltakene, ved at det i detaljplanbestemmelsene (§ 23 i PBL) legges inn en plikt til å planlegge bygge- og anleggstiltak "med vesentlige virkninger" i § 1-9 sin forstand. Vi ser det som passende å måtte planlegge på nytt i forhold til bygge- og anleggstiltak med vesentlige virkninger som ikke var forutsett på det tidspunktet gjeldende plan ble vedtatt. Fordelen med dette grepet er at man kan unngå å måtte utarbeide en forskrift med et KU-regelverk knyttet spesielt til de kanskje 4-5⁴ bygge- og anleggs- tiltakene som vil bli omfattet av kapittel 17. Mange tiltak vil måtte sjekkes ut i forhold til dette regelverket spesifikt, og vi tror det vil bidra til en vesentlig forenkling dersom det kan unngås.

Overskriftene til Del VI og kapittel 17, samt § 17-1 første ledd (virkeområdet)

Første ledd i § 17-1 avgrensner virkeområdet til Del VI og kapittel 17 tydelig til utenfor planbestemmelsene i PBL. Den samme tydelighet er imidlertid ikke til stede i overskriftene til de to sistnevnte, som later til å foreta ytterligere presiseringer av hvilke planer og tiltak som omfattes, men som etter vår oppfatning, skaper forvirring om dette. Vi ser det som naturlig at overskriftene *ikke* går lenger enn § 17-1 første ledd i å presisere hvilke planer og tiltak som omfattes, men finner det også riktig å kritisere de presiseringene som brukes. Vi foreslår at noen utgår og at andre endres og flyttes til § 17-1.

Forholdet mellom overskriftene i Del VI og kapittel 17 er spesielt. Den første representerer et høyere overskriftsnivå enn den andre, men det finnes ikke flere kapitler i Del VI. De to bør derfor i substans være likelydende. Dette er trolig også tilsiktet, og for å etablere dette fullstendig trenger man bare å bytte ut "samt" med "og" i overskriften til kapittel 17.

Uttrykket "tiltak" har vært brukt på KU-feltet lenge, men kan lett bety noe annet for de som ikke er drillet i disse bestemmelsene. I dagens bestemmelser er begrepet uproblematisk, fordi det viser til uttømmende lister med tiltak. Det oppstår derfor ikke noe spørsmål om hva uttrykket betyr, fordi dette er besvart gjennom vedleggslistene i forskriften. Nå er det mulig at en tilsvarende liste vil komme i forskrifts form også denne gangen, men det er ikke trolig at en slik liste vil omfatte *alle* de tiltak som vil være omfattet av bestemmelsen. Forvirring om hva uttrykket tiltak betyr, kan dermed oppstå. Denne forvirringen blir ikke mindre av at uttrykket brukes på flere forskjellige måter i PBL for øvrig. Ofte brukes uttrykket "bygge- og anleggstiltak", i alle fall i plandelen, for å beskrive det fenomenet som er ment å skulle dekkes

---

⁴ Dette antallet er en ren spekulasjon fra vår side.

av uttrykket "tiltak", slik dette er brukt i kapittel 17. I vårt forslag til lovtekst nedenfor har vi innarbeidet "bygge- og anleggstiltak".

Uttrykket "tiltak etter andre lover" i overskriftene til Del VI og kapittel 17 forholder seg ikke til hvilken behandling tiltaket eventuelt også har etter PBL. Formuleringen kan tolkes slik at tiltak ikke kan ha noen som helst behandling etter PBL for å omfattes, men dette er trolig ikke intendert. § 17-1 første ledd presiserer da også at byggetillatelse ikke er et relevant anliggende i denne sammenhengen, og slår også fast at virkeområdet er utenfor planbestemmelsene i PBL.

Men, hva det vil si for et tiltak å ikke være "omfattet" (jf § 17-1 første ledd) av planbestemmelsene i PBL, er ikke særlig klart. En presisering i retning av at det er snakk om plikten til å planlegge tiltak etter PBL, kunne vært på sin plass. Man vil dermed unngå at tiltak som ikke har et spesielt fokus i en plan etter PBL (heller ikke utredningsmessig), men som allikevel kan sies å være omfattet av en slik plan, faller utenfor virkeområdet til kapittel 17.

"Tiltak etter andre lover" er også et ganske ufullstendig uttrykk, som ikke sier noe om hva det vil si å være "etter". Det siktes her trolig til vesentlige beslutningsprosedyrer for tiltaket, men det er ikke klart. Slik vi ser det, kan en slik formulering unngås helt. Det er riktignok et poeng at et tiltak bare bør være KU-pliktig dersom det er avhengig av tillatelse, men det er ikke gitt at dette trenger å være presisert i disse bestemmelsene, eller i det hele tatt. Dette er allerede presisert i PBL § 120a, som vil kunne omskrives fra å referere til kapittel VII-a til å referere til kapittel 17. Det bør allikevel vurderes om en slik presisering i det hele tatt er nødvendig, siden det, etter vår oppfatning, følger av mer allmenne forvaltningsprinsipper at konsekvensutredning bare kan pålegges bygge- og anleggstiltak som har fått tillatelse dersom det finnes spesielle hjemler for dette. Slike tiltak vil dermed ikke være omfattet av plikten i kapittel 17 i forslaget, og en presisering av at tiltaket trenger tillatelse eller skal være "etter" bestemte lover, vil dermed være unødvendig.

På overskriftsnivå til Del VI og kapittel 17 kan "tiltak" (eller bygge- og anleggstiltak, slik vi foreslår) stå helt alene. Det finnes ingen andre KU-bestemmelser for tiltak i loven, og en presisering av hva slags tiltak det er snakk om er derfor ikke nødvendig i overskriftene, og kan utsettes til paragrafene. Dette er derimot annerledes med planene. Siden planlegging allerede omfattes av KU-plikt andre steder i loven, bør man, slik det er gjort, allerede på dette nivået presisere at det ikke dreier seg om planlegging etter denne lov.

"Planer etter andre lover" er et langt enklere uttrykk enn "tiltak etter andre lover". Etter vår oppfatning er det entydig at dette betyr planlegging regulert i andre lover enn PBL, og planlegging hjemlet i andre forskrifter enn de etter PBL. Vi foreslår derfor å videreføre det uttrykket. At det senere vil knytte seg vesentlige utfordringer til det å velge ut hvilke planer som omfattes, er en utfordring som i hovedsak gjenstår til forskriftsarbeidet. Det kan allikevel være nyttig å peke på noe av dette allerede i den mest presiserende delen av lovteksten. I en slik sammenheng er det nærliggende å gå til kriteriebruken i EØS-direktivet om miljøvurderinger av planer og programmer. Kriterier som "offentlige, lovpålagte⁵ planer for bygge- og anleggstiltak", kan da tenkes.

Det siste av disse uttrykkene kan da også erstatte bruken av begrepet "sektor" i overskriftene, som ikke bidrar til å klargjøre hva slags planer det er snakk om (men altså ikke erstatte

---

⁵ "Lov" her brukt i betydningen "lov eller forskrift".

'sektor'-begrepet i selve overskriften, men dekke den samme avgrensingen i paragrafteksten). Bruken av begrepet 'sektor' i PBL forøvrig ser ut til å bety 'politikkområder (som omfattes av planleggingen etter PBL)'. I kapittel 17 sin kontekst, og blant kjennere av fagfeltet KU, kan begrepet velvillig tolkes slik at det dreier seg om bygge- og anleggssektorer. Forslaget blir altså: "planer for bygge- og anleggstiltak".

Formuleringer som går på at "bestemmelsene omfatter...", bør byttes ut med formuleringer som mer direkte snakker om hvilke forpliktelser det er snakk om, og for hvem de gjelder, se forslag under.

§ 17-2

Innledningsfrasen bør utgå, og erstattes med "I arbeidet med konsekvensutredning skal det...". Etter vårt forslag er KU-begrepet allerede introdusert i § 17-1 første ledd. Man kan dermed bruke begrepet direkte i omtalen av hvilke plikter som inngår. Begrepet "konsekvensutredning" bør også følges opp videre, i stedet for "utredning", som etter vår oppfatning har en bredere betydning.

Også her vil vi stille spørsmålsteget ved behovet for at programmet for planleggingen eller søknadsarbeidet skal "fastsettes", slik det foreslås i andre ledd. Noe avhengig av hva dette skal innebære, ønsker vi å uttrykke bekymring for at det skal være vanskelig å endre programmet etter at det er fastsatt. Hvis man velger å si i loven at programmet skal fastsettes, er det viktig at man sørger for mekanismer som gjør at man ikke innfører rigiditet i forhold til hvilke problemstillinger som kan tas opp i plan- eller søknadsarbeidet etter at programmet er fastsatt. I utgangspunktet er vi mest innstilt på at hele dette leddet i forslaget droppes. Det fremgår allerede fra første ledd i denne paragrafen at planprogrammet skal ha en slags ledende rolle i planarbeidet. Vi tror det bør være fleksibilitet mellom de forskjellige plan- og konsesjonsprosessene akkurat hvilken rolle programmet skal spille.

I femte ledd vises det til beslutningen at "utredningsplikten er oppfylt". Det er kanskje et poeng at den ansvarlige myndigheten for konsekvensutredningen blir pålagt å ta stilling til dette, slik det gjøres i dagens regelverk, jf PBL § 33-6. På den andre siden; det følger både av selve plikten til å utrede før det gis tillatelse eller fattes planvedtak, og av den aktuelle formuleringens referanse til en slik beslutning, at man må ta stilling til om plikten er oppfylt. Utelatelsen av en slik eksplisitt uttrykt plikt til å beslutte at utredningsplikten er oppfylt skaper et inntrykk av en "minimalisme" i lovutforming, som i og for seg appellerer.

I femte ledd står det at det "i begrunnelsen skal fremgå hvordan virkningene av tiltaket eller planen med innkomne uttalelser har vært vurdert". Her har vi de samme kommentarene som til § 1-9 annet ledd (se fram).

I femte ledd står det også at "det skal også fremgå hvilke krav om oppfølgende undersøkelser og vilkår som er knyttet...". Her har vi de samme kommentarene som til § 1-9 annet ledd (se fram).

§ 17-3

Formuleringen her kan tolkes slik at to sett med kriterier for vesentlige virkninger anvendes samtidig. Planen og tiltaket skal både tilfredsstille kriteriet om vesentlige virkninger i § 17-1 første ledd og få vesentlige negative virkninger i en annen stat. Holder det ikke å bare føye på

i annen stat, uten å også trekke inn negative. Selv om man ønsker å fokusere på ”negative”, så er dette, etter vår oppfatning, allerede implisitt i uttrykket ”vesentlige virkninger...”, og bør derfor være unødvendig. Et forslag til omformulering fremgår under.

§ 17-4

Desto tettere plikten til å konsekvensutrede er knyttet til rollen som forslagsstiller, desto mer nærliggende er det også at pliktene man har som forslagsstiller også omfatter konsekvensutredningen. I et beslutningssystem der vedtaksmyndigheten ikke nødvendigvis har den samme adgang til å avvise en forslagstiller på nær sagt hvilket som helst grunnlag, slik man kan gjøre etter PBL, så er det også mer nærliggende å presisere ansvaret for kostnadene ved konsekvensutredningen. Vi vil derfor støtte innføringen av en slik bestemmelse i kapittel 17, som omfatter en rekke beslutningssituasjoner som vi ikke har oversikt over. Vi vurderer det altså annerledes her enn i § 1-9.

Forslag til endringer i lovteksten til Del VI/kapittel 17

Nedenfor følger en samlet fremstilling av våre forslag til endringer i Del VI/kapittel 17.

”

Del VI Bestemmelser om konsekvensutredning for planer etter andre lover og bygge- og anleggstiltak

Kapittel 17 Konsekvensutredning for planer etter andre lover og bygge- og anleggstiltak

§ 17-1 Virkeområde og formål

Det skal utarbeides konsekvensutredning for bygge- og anleggstiltak som ikke omfattes av en egen plikt til å planlegge etter denne lov, og som kan ha vesentlige virkninger for miljø, naturressurser og samfunn.

Det skal også utarbeides konsekvensutredning for offentlige planer pålagt etter andre lover, som omhandler bygge- og anleggstiltak, og som kan ha vesentlige virkninger for miljø, naturressurser og samfunn.

(Vi har ingen endringsforslag til andre ledd i det foreslåtte § 17-1, som her blir tredje ledd).

§ 17-2 Generelle bestemmelser

I arbeidet med konsekvensutredningen skal det tidligst mulig under forberedelsen av slike tiltak eller planer... *(resten identisk med forslaget i NOUen bortsett fra at ”konsekvensutredning” bør brukes i stedet for ”utredning”, spesielt dersom KU-begrepet ikke brukes tidligere i paragrafteksten i kapittel 17, slik det er med forslaget).*

(Andre ledd beholdes som det er, og tredje ledd fjernes helt)

(Første og andre setning i fjerde ledd beholdes som de er. Tredje og fjerde setning byttes ut med:)

I begrunnelsen for vedtaket skal det fremgå hvordan sentral vurderinger og avveininger er gjort, blant annet de som er tatt opp i konsekvensutredningen og innkomne uttalelser. Det skal også angis et opplegg for å overvåke de vesentlige miljøvirkningene.

§ 17-3 Forholdet til andre stater

For bygge- og anleggstiltak og planer som kan få vesentlige virkninger for miljø, naturressurser og samfunn i en annen stat skal vedkommende stat varsles og gis anledning til å delta i plan- og konsesjonsprosessen.

§ 17-4 Kostnader

(Ingen forslag til endringer).

§ 17-5 Forskrifter

(Ingen forslag til endringer, bortsett fra at "tiltak" bør erstattes med "bygge- og anleggstiltak", som redegjort for tidligere).